

EGY EMBER a legjobbak közül

Dudás Béla elvtárs 15 éve pártmunkás, párttitkár Kiskundorozsmán. Hatvan évvel ezelőtt itt is született... Keresgélek a múltjában. A morzsákra tört életcserepek-ből szeretném összerakni a régi Dorozsmát. Nehéz a dolog, nagyon széthullott már az a régi világ. Talán ez érdekes: jó 35 évvel ezelőtt országgyűlési képviselővé akarta választatni magát Kiskundorozsmán egy úriember, valami Fabinyi Tihamér. Korteszbeszédében azt ígérte, ha a jó dorozsmaiak bejutatják a parlamentbe, állandó népkönyha működik majd ebben a nagyközségben, mely járási székhely is volt az időtájt. És télen is lesz inségmunka! Azután csendőrsortú lett, mert az inségkőnyha — ahol 600 embernek főztek naponta levest egy kiló zsírral — bezárt. Előkerült egy csendőrmúmia is. Pénzesnek hívták, rettegtek a kezét, ütött azért is, ha messziről nem tértek előtte. Van itt még egy Obranovics Sztójkov is. Mester volt a szegedi szalámigyárban. Sok dorozsmai járt be ide tél idején gyalog. Nyáron nem, mert akkor még a szalámigyár csak télen dolgozott. Dudás Béla emlékszik rá; ez az Obranovics Sztójkov sok munkásnak kiverte a fogát.

Emlékek között

Leltem életcserepeket a háborús évek idejéből is, a távoli ukrán mezőkről kerültek ide. Dudás Béla emlékeztében hozta el ezeket: megfagyott honvédek, kidőlt lovak, szétbólt fegyverek a havon. Igyekeztem valahol az emlékek között megkeresni a munkásmozgalom szálait is, de nem találok.

A dorozsmai tanácsháza falán kis emléktábla hirdeti a hősök neveit. Itt gyilkolták le őket a falu határában, amikor elbukott a Magyar Tanácsköztársaság. Tán van abban a történelemnek valami gonosz paródiaja, hogy éppen a vágóhídon ölték meg őket... Mementóként állt ez itt, s a lázadás gondolata a némaságba burkolózott, inkább csak a szívekben élt. Sokan megalázkodtak, mert az éhség semmi más lényt nem tud annyira megalázní, mint az embert. Dudás Béla — lehet, hogy volt igazi földalatti kommunista mozgalom is a faluban — sohasem találkozott vele.

A nagy mélységnek a nagy magasság az ellentéte. És ez a magasság ma már oly nagy a mélységhez képest, hogy a tetejéről nem is nagyon látszik a szakadék alja. Meg azután kicsit az élet rendje is az, hogy nem nagyon szeretnek visszanézni az emberek. A régi Dorozsma háza elveszték az új csodaszép tornácot, többszörös, fürdőszobás új házak tengerében. Szébb lett a falu széle, mint a közepe. A népkönyhosok fiainak, unokáinak most éppen 21 milliójuk van betéteken a helybeli kis bankban. Másfél millió meg autónyomerny betétkönyvekben várja a szerencsét. Negyvennyolc családnak már autója is van. Unalmas közhely tán, hogy jó 900 televízió is van Dorozsmán. Hogy a képernyőkön át be lehet innen látni az egész világot. Hogy tudnám én ehhez hozzáilleszteni a tulajdonképpen nem is rég múlt, csak réginek látszó idők homályában talált Fabinyi Tihamért, az álomvilágot jelentő öröknek ígért népkönyhájával?

A legerősebbek

Az út nagyon nehéz felé. S a hosszú úton csak a legerősebbek tudhatják, mit akarnak, hogy hová érkezünk; ők a kommunista. Összes emberi gyengeségeikkel, botlásaikkal együtt is az emberiség legjobbjai. Dudás Béla, a dorozsmaiak őshajjú Béla bácsija — mondtam már — a múltban nem volt kommunista, csak meg-

hajszolt, korai vénségre ítélt munkás. De azok közé tartozott, akik elsőként ismerték fel, hogy hol van a helyük. A kommunisták között, akik mindig saját maguknak tudnak valamit a legnehezebben elintézni, de annál többet tesznek másokért. 1945 óta tagja a pártnak, 1948-ban a szegedi falemezgyárban mint kommunista üzemlakatost a pártvezetőségbe választják. Három évvel később a jobban fizetett gyári állását a párt kívánságára felmondja, kevesebb fizetésért községyi párttitkárszülőfalujában, Kiskundorozsmán. Közben pártiskolán tanul. Sok éve már a falu első embere, amikor arra is adódik lehetősége, hogy a nyolc általánost elvégezze. Aki ezen mosolyog, annak jusson eszébe, hogy a dorozsmai főszolgabíró diplomás ember volt, mégis a történelemhez az írni és olvasni is nehezen tudó Dudás Bélák ért-

tettek jobban. Ezt is lehet egyszerűsíteni: a Dudás Bélák dolgozók voltak.

Béla bácsi az ötvenes években rövidebb ideig a járási pártbizottság munkatársaként is dolgozott, de aztán ismét hazatért s 15 éve pártmunkás, párttitkár a községben. Titkára az egységes pártvezetőségnek, utóbb pedig a községyi alapszervezet titkárává is megválasztották. S ha azt keresem, amire a legbüszkébb, akkor az a falu termelészövetkezte. A tsz József Attila nevét viseli, tán éppen azért, mert megértették a dorozsmai földművelők a költő szavát: „Fel kéne szabadulni már”. Az igazi felszabadulás csak jó 15 évvel később jött el az első után, amikor a parasztok a szolgabíró, csendőrök hatalmát a kisparcellák hatalmával is kitértek. Hallgattak a halk szavú Béla bácsira meg a többi kommunistára.

A fényre lépve...

senyre. Valamikor, ha a munkaversenyt emlegettük nekik — mesélte Béla bácsi — dühösen káromkodtak: mi az, tán nem dolgozunk eleget? A verseny ma már a természetes életakarás. Kezdik érteni az emberek: a szocialista brigád cím is felér méltóságában, hogy turkáljunk meg egy kicsit a múltban — egy grófsággal.

Közben a csendes szavú Béla bácsi is megöregedett, a nagyobb baj az, hogy betegszik is. Hamarosan nyugdíjba vonul.

— Én azonban már nem lehetek meg a mozgalom nélkül — mondta. — Amit tudok és ahol kell, segítek majd. Tizenöt év telt el felte az osztályharc első vonalában, s ez idő alatt évszázadokat menetelt előre Dorozsmával, az országgal együtt... Olyan nagy dolog ez, hogy fiataloknak elejétől végéig áttekinteni is nehéz, hát még megérteni!

Csepí József

Gyermelek léptek a hősök nyomában...

A gyermeklépteket az úttörőszervezet új, nagy mozgalmának, a Vörös zászló hősinek útján mozgalom parancsnokai kis hadseregükben tábornokok, de legálább ezredesek, a nagy egyszintenciaforgatagban szűrke beosztottak, egyszerű pedagógusok, úttörőcsapatvezetők irányítják. Az érdeklődő előtt a számtalan élményt, kalandot rejtő gyermekszervezet várán két ajtó tárul fel, s tűnik elő választási pontok között. Az érdeklődő előtt a számtalan élményt, kalandot rejtő gyermekszervezet várán két ajtó tárul fel, s tűnik elő választási pontok között. Az érdeklődő előtt a számtalan élményt, kalandot rejtő gyermekszervezet várán két ajtó tárul fel, s tűnik elő választási pontok között.

2125. Mikes Kelemen Úttörőcsapat

a petőfitelepi I. sz. általános iskolában.

Itt minden foglalkozás játékkal kezdődik, vagy játékkal ér véget. Így volt ez az emlékeztetés napon, szeptember 4-én is, mikor a csapat tagjai is hírül vették az új mozgalom kezdetét. Az iskolai év eleje óta eltelt néhány nap már elég volt arra, hogy a zászlókat, a mozgalom nélkülözhetetlen jelképeit rendbe hozzák, kivásalják. Végignézték a tv-műsört a salgótarjáni mozgalomindítástól, megbeszélék a helyi feladatokat s a várható jutalmat, és a tavaszi mozgalomban győztes ős, Endrődi Klári Csillebircen járt őse már el is kezdte a rengeteg élmény mesélését. Utána pedig elkezdődött a játék. A divatos játék most a „söder”, mint valaha a „hegyek, völgyek között zakatol a...”

Éneklés, taps, körbeforgás, csók (persze csak lányok egymás között), aztán újra éneklés, taps tovább.

A fiatal csapatvezető tanár, dr. Hofszang Józsefnek maga is részt vesz minden játékban, s így még nagyobb az öröm a kis közösségben. Ugyanide tartozik a nevelői közvetlenség is. A harmadik sajátosság a gyermeki önállóság, demokratizmus biztosítása. A tisztviselők megválasztása itt nem üres formáság. A következő jellemzője a csapat munkájának a tervszerűség. Az évi csapatmunkaterv már régen kész, s a csapatvezetőség, rajok, őrök, ifivezetők és a csapatnál dolgozó főiskolások egyaránt kitűnően áttekinthetik belőle évi feladataikat. S utoljára sorolva elsőrendű fontossággal: a telepi pártszervezettel való jó kapcsolat is jellemző a csapatmunkára. Csányi János elvtárs, a Kábelgyár kommunista munkása, a telep párttitkára, a gyerekek ismert „Csányi bácsi”-ja, soha nem hiányzik egyetlen fontos úttörő-rendezvényről sem.

A másik csapat az

5149. Mező Imre Úttörőcsapat

Újszegeden a Mező Imre általános iskola csapata. Itt is készülnek már a nevezési emlékek a nagy napra, szeptember 29-re. Pataki Klári VII/B-s őrse bársonypárnát készít, behímémezve a mozgalom neve: „Vörös zászló hősinek útján”. Kató Éva őrse egy naplóborítót varr emlékül, az egyik fiú őrse egy szovjet harci gép modelljét

Lehel kürtjét is bemutatják

Múzeumi hónap Szegeden

Evek óta, ahogyan az UNESCO múzeumi csoportja, az ICOM elrendelte — szerte a világon október a múzeumok hónapja.

Szegeden október 2-án — kiállítások, tárlatok nyitásával, előadások rendezésével — kezdődik a Csongrád megyei program. Ezen a napon déli 12 órakor a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában Hantos Mihály, a megyei tanács elnökhelyettese megnyitja a múzeumi hónapot és a fiatal képzőművészek tárlatát. Ugyanezen a vasárnapon délből nyílik meg a múzeum kupolacsarnokában Csongrád megye műemlékeiről készített fényképes kiállítás, a vármúzeum udvarán pedig madárvédelmi kiállítás, a madárvédelmi eszközök szabadterti bemutatója.

A múzeumi hónap alkalmából Szegeden még négy kiállítás áll az érdeklődők rendelkezésére: a képtárban október 9-én délből Szeles Zoltán művészettörténész nyitja meg a XX. századi magyar képzőművészeti tárlatát, a múzeumban 14-én délután 5 órakor dr. Bálint Alajos múzeumigazgató előadása kíséri a szilágyosmlyói eredeti aranytárgyak bemutatását, a vármúzeumban pedig 27-én ugyancsak délután 5 órakor Csongor Győző csoportvezető előadással egybekötött tárgybemutatóján ismerkedhetnek meg a nézők a múzeum helytörténeti gyűjteményének legújabb példányaival. A múzeumi hónap idején bemutatják Szegeden Lehel kürtjét is.

A múzeumi hónapban Szegeden négy előadást rendeznek. 9-én délelőtt 11 órakor a múzeumban Trogmayer Ottó csoportvezető, városunk honfoglalás előtti történetéről beszél, 13-án délután 5 órakor a Juhász Gyula Művelődési Otthonban Juhász Antal muzeológus Öreg malomok címmel tart filmvetítéssel egybekötött előadást, 16-án délelőtt 11 órakor a vármúzeumban Marián Miklós csoportvezető számol be a korszerű madárvédelemről. Előadást tart még dr. Szunyoghy János, a budapesti Természettudományi Mú-

zeum osztályvezetője afrikai gyűjtőútjáról. Ugyancsak a múzeumi hónap alkalmával rendezi meg a Móra Ferenc Múzeum népművészeti vetélkedőjét 27-én délután 3 órakor. Október elsején az országos nyelvjárási gyűjtőpályázat Csongrád megyei nyertesének adják át a díjakat a múzeumban délelőtt 10 órakor.

Szegeden kívül Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Makón, Csongrádon és Pityvaroson rendeznek még a múzeumi hónappal kapcsolatos programokat, ahol részben a szegedi, részben a helyi múzeumok munkatársai tartanak előadásokat.

Távollétükben is törődnek velük

A munkából hirtelen kieső dolgozókat sok esetben nehéz pótolni, különösen azoknak a gépeknek, amelyeknek ismerete, kezelése hosszabb tanulási időt igényel. Míg a kieső helyére mást állítanak, addig idő telik, s az bizony a termelés rovására megy, sőt, ha több ember és gép együttes munkája szorosan összetartozik a különféle műveletekben, akkor abban a munkakörben a többiek is megérthetnek társuk hiányát; keresetük ideig óráig csökken. A munkáskollektívák arra törekednek, hogy semmilyen rendellenesség ne zavarja az összhangot; a munka, a gépek ütemét, hogy termelésük egyenletes legyen, sőt időről időre emelkedjen, hiszen azzal keresetük is fokozatosan emelkedik.

A szegedi kábelgyárban az ugynevezett műanyagüzemrész képezi a vállalat gerincét. Ez képviseli a vállalat termelésének jelentős részét is, tehát ha innen valaki is kiesik a munkából rövidebb-hosszabb ideig, szinte megérzi a termelés egész menete. Senkinek sem közömbös tehát, hogy a drága, köztük másfél millió forintot is képviselő gép közül áll-e valamelyik, avagy folyamatos a termelése. Júliusban átlagosan 6,7 százalékot tett ki ebben az üzmrészben a munkából kiesők száma betegség, vagy más miatt. Az üzem társadalmi szerveinek korábban is feladatuk volt, hogy időről időre látogassák meg azokat, akik betegségből maradtak távol. Érdeklődtek: nincs-e valamire szükségük, nem kell-e valamiben segítségükre lenni?

Ezt a törődést, noha a legodaadobban végezték, mégsem tudták minden házba eljutni, ahol pedig a munkájukra szükség volt. A gyár-egység vezetői ekkor tettek olyan javaslatot, hogy úgynevezett belső ellenőr is vezethetné ezt a törődést azokkal a dolgozókkal, akik arra tényleg rászorultak. Volt egy fiatalasszony, akit bármilyen munkára tettek, mindenütt megállta a helyét. Látták ugyan rajta, hogy fizikuma nem a legmegfelelőbb, de soha semmi ellenvetése nem volt, ha nehezebb munkára is osztották be. Egy idő múlva azonban előállt, hogy el akar menni más üzembe, noha tudták róla, hogy munkakörét szeretete, soha nem hiányzott egy napot sem.

Bölcsőde és óvoda — együtt

Az ipari üzemek telepítésénél jól bevált tömbösítési elvhez hasonlóan az a cél, hogy egy épületbe kerüljön a bölcsőde és az óvoda az új lakótelepeken is. Ez a telepítési mód ugyanis lehetővé teszi, hogy ne csak az épület, hanem gazdasági részleg is közös legyen.

Az Építészeti Minisztérium nemrégiben pályázatot rendezett tömbösített bölcsőde-óvoda tervezésére. A győztes pályamunkák felhasználásával a Típustervező Intézet és a Lakóépítésztervező Vállalat mérnökei megkezdtek a közös épület tipizálási munkálatait. Hétféle programtervi változatot dolgoztak ki.

— Miért akar tőlünk elmenni? — kérdezte az üzem vezetője. — Talán valami bántja?

— Nem, nem. Nincs semmi panaszom, csak...

— Csak... na mondja ki nyugodtan! — buzdították.

— Resteltem amiatt szólni, hogy a mostani beosztásomnak fizikailag nem tudok eleget tenni.

— Hát csak ez a baj? És miért nem szólt hamarabb, hogy segíthessünk? — mondogatták neki kicsit szemrehányóan. A probléma azóta megoldódott.

V. F. fiatal fiú egyik napról a másikra tájára sem ment a gyáregységnek.

— No, mi történt vele? — kérdezték egymástól a munkatársai. — Majd meglátogatjuk.

A fiút nem találták odahaza, csak az anyját, aki azt mondta, hogy a gyerek bent van az üzemben.

— Dehogyan van, hát onnan jövőnk! Azért keressük!

— Nekem pedig azt mondta, hogy munkába megy, mint rendesen — ijedt meg a gyerek anyja arra gondolva, hogy nem történt-e a fiúnak valami baja.

Másnap aztán himelt-hámmolt, hogy orvosnál volt, mert fájt a foga. Az első napról tudott is orvosi igazolást bemutatni, a többitől azonban már nem, mert mint kiderült, azokat elcsavarogta a barátaiival, este pedig úgy tett otthon, mint aki nagyon elfáradt a munkában.

Az üzem dolgozóinak jól esik ez a törődés. A bizalomra csak bizalommal lehet felelni, őszinteséggel, mert a segítő szándék csak úgy érvényesülhet.

S megvédi a gyáregység törődése azokat is, akiket alaptalanul rágalmaznak, valamivel gyanúsítanak. Erre is volt már példa. Az ilyen eset nyilvánvalóan nem maradhat büntetlenül, s nagyon helyes, ha eljárnak vele szemben.

A beteglátogató vizont folytatja munkáját tovább. Most legutóbb M. L.-né kereszte otthonában, de nem találta meg. Másodszor is ki-megy hozzájuk, hogy érdeklődjön egészségi állapotuk iránt, s megkérdezze, nincs-e szüksége valamire, s mikor várhatják munkahelyére.

L. F.

Újabb görgős eke készült

Évekkel ezelőtt feltűnést keltett Szabó Istvánnak és három társának szabadalma, a görgőseke. Az újfajta talajművelő gép mozgását gumigörgők könnyítik, gyorsabban halad a szántás, teljesítmény növekszik. Előnye még, hogy porhanyóssá teszi a megforgatott földet. Az akkor „lökhatásosnak” elkeresztelt eke mégsem jutott el a gyakorlati felhasználáshoz, sorozatgyártását meg sem kezdték. A feltalálók azonban tovább dolgoztak a görgőseke tökéletesítésén. Kísérleti szerződést kötöttek a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyárral, amely a mintapéldányt elkészítette. A próbaszántások eredménye alapján egyelőre öt mintapéldányt készült, a Mezőgazdasági Gépkiérleti Intézet részére. Amennyiben az intézet minősítése megfelelő lesz, a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár elvállalja az új típusú görgőseke sorozatgyártását.